

Advies NCad over hoe Nederland voortrekker dierproefvrij onderzoek kan worden

Dierproeven voor veiligheids- testen voor 2025 afbouwen

‘Wettelijk voorgeschreven dierproeven voor veiligheidsonderzoek van chemische stoffen, voedsel ingrediënten, bestrijdingsmiddelen en (dier)geneesmiddelen kunnen voor 2025 uitgefaseerd worden’, stelt Herman Koëter, voorzitter van het Nationaal Comité advies dierproevenbeleid (NCad). Dit geldt ook voor het proefdiergebruik voor de vrijgifte van biologische producten, zoals vaccins. Het wettelijk voorgeschreven pre-klinisch onderzoek kan echter niet in datzelfde tempo afgebouwd worden. Voor het fundamenteel wetenschappelijk onderzoek variëren de mogelijkheden voor vermindering van proefdiergebruik per onderzoeksdomein. Hier moeten per domein streefbeelden worden opgesteld hoe het proefdiergebruik afgebouwd kan worden.

Dit staat in het advies ‘Transitie naar proefdiervrij onderzoek - Over mogelijkheden voor het uitfasen van dierproeven en het stimuleren van proefdiervrije innovatie’ van het NCad. De staatssecretaris van Economische Zaken, Martijn van Dam, kreeg dit advies op 15 december 2016 aangeboden in Nieuwspoort in Den Haag. Het NCad heeft het advies opgesteld op verzoek van de staatssecretaris. De vraag was om een afbouwschema van dierproeven op te stellen en de mogelijkheden in kaart te brengen om in 2025 wereldleider proefdiervrije innovaties te zijn.

Nieuwe innovatieve benadering

Het is namelijk de ambitie van de staatssecretaris, dat Nederland in 2025 wereldleider proefdiervrije innovatie is. Wat niet wil zeggen dat alle dierproeven in dat jaar uitgefaseerd zijn, maar wel dat veel meer dierproeven vervangen moeten zijn door innovatieve alternatieve onderzoeksmethoden. Uiteraard met behoud van het huidige beschermingsniveau en de wetenschappelijke kwaliteit. De komende jaren zal nog meer gebruik gemaakt moeten worden van kennis die is opgedaan in andere vakgebieden om op die manier te komen tot een nieuwe innovatieve benadering van biomedisch onderzoek. >>

Afbeelding 1. Het NCad en staatssecretaris van Economische Zaken Martijn van Dam.

Vraagtekens

Staatssecretaris Van Dam: 'Het is heel lang heel gewoon geweest om met dieren te experimenteren. Om kennis op te doen en verder te komen. Maar inmiddels zetten we steeds meer vraagtekens bij dierproeven en kijken we steeds vaker naar innovatieve technieken die bijvoorbeeld onze gezondheid kunnen verbeteren. Daarom steun ik het advies en het stappenplan van het NCad, zodat we in de toekomst deze kennis kunnen opdoen zonder dieren te gebruiken.'

Eerste reactie

Het advies van het NCad is in december ook naar de Tweede Kamer gestuurd. De Tweede Kamer kan de staatssecretaris vragen stellen over het advies of oproepen om bepaalde maatregelen te nemen. In zijn eerste reactie op het advies kondigt Van Dam aan dat hij het RIVM gaat vragen om voor de wettelijk verplichte veiligheidstesten te stimuleren dat er samen met andere instituten een Agenda Proefdiervrije Innovatie wordt opgesteld, met concrete stappen om dierproeven te vervangen door proefdiervrije alternatieven. Hij vraagt het NCad dat te faciliteren voor andere domeinen en daarmee aan te sluiten bij de Nationale Wetenschapsagenda. De Nationale Wetenschapsagenda is opgesteld op basis van vragen vanuit de samenleving aan de wetenschap. Het heeft als doel om mede richting te geven aan het wetenschappelijk onderzoek in Nederland de komende jaren.

Afscheid bestaande denkwijzen en praktijken

Voor de transitie naar proefdiervrij onderzoek is het volgens het NCad nodig om binnen de vele onderzoeksgebieden die gebruik maken van proefdieren, afscheid te nemen van bestaande denkwijzen en praktijken. Dat houdt onder meer in dat de overheid en de samenleving op een andere manier naar risico's moeten gaan kijken. Voor diegenen die werkzaam zijn in het dierexperimentele werkveld is het van belang om vaardigheden en kennis op te doen op het

gebied van innovatieve 3V-methoden en kennis actief te delen met onderzoekers en Instanties voor Dierenwelzijn (IvD's). Op deze manier kan in gezamenlijkheid gewerkt worden aan beter proefdierwelzijn en een vermindering van het proefdiergebruik. Bekwaamheid in het uitvoeren van proefdiervrije technieken draagt bij aan een beter toekomstperspectief.

Regie en focus

De transitie naar proefdiervrij onderzoek verloopt niet vanzelf en vraagt om regie en focus. Het NCad adviseert de staatssecretaris die regie te nemen en ook andere ministeries te betrekken voor een rijksbreed samenhangend beleid. Op die manier wordt het dierproefbeleid gekoppeld aan andere beleidskwesties, zoals innovatie en duurzaamheid. Het NCad doet in het advies aanbevelingen binnen een drietal thema's: Heldere transitiedoelen, Transitiestrategie en Regie op de transitie.

Streefbeelden

Binnen het fundamenteel wetenschappelijk onderzoek verschillen de mogelijkheden voor vervanging van het proefdiergebruik per domein. De staatssecretaris volgt het advies van het NCad op en vraagt het comité om in dialoog met het maatschappelijk en wetenschappelijk veld, te faciliteren dat per fundamenteel wetenschappelijk onderzoeksdomein een streefbeeld voor de komende tien jaar wordt ontwikkeld. Deze streefbeelden moeten heldere transitiedoelen bevatten die aansluiten bij de kernvragen van dat onderzoeksdomein.

Sneller vooruitgang

Het NCad is van mening dat binnen het toegepast en omzettingsgericht (translationeel) onderzoek sneller vooruitgang kan worden geboekt dan nu gebeurt. Er is veel innovatiepotentieel aanwezig dat beter benut kan worden. Het NCad adviseert de staatssecretaris om hier krachtiger in te zetten op dierproefvrije innovaties, onder andere op het gebied van de ontwikkeling van humane modellen voor humane ziektes en door het bevorderen van samenwerking tussen verschillende sectoren en disciplines in het innovatiebeleid. Bijvoorbeeld door nog vaker kennis vanuit technische universiteiten te betrekken bij innovatief biomedisch onderzoek. Dan kan Nederland binnen dit onderzoeksveld in 2025 internationaal voortrekker zijn op het gebied van proefdiervrije innovaties.

Proefdiervrije attitude

Het proefdiergebruik voor onderwijs en training kan sterk verminderd worden. Het NCad wijst daarbij naar alternatieve onderwijsmodellen en de kritisch-ethische reflectie, ofwel de attitudevorming van jonge professionals met betrekking tot het gebruik van dieren. Het NCad erkent dat proefdiergebruik voor de training van betrokken medewerkers in bepaalde mate noodzakelijk zal blijven, maar is van mening dat ook hier een proefdiervrije attitudevorming helpt om het aantal dierproeven tot een minimum te beperken.

Internationaal inzetten

Om de transitie te versnellen adviseert het NCad de staatssecretaris onder andere om internationaal in te zetten op een herziening van het huidige regulatoire risicobeoordelingstraject. Ook zal een meer ketengerichte benadering van het innovatiebeleid (waarbij niet alleen de ontwikkeling van innovatieve methoden wordt gestimuleerd, maar ook de doorontwikkeling naar validatie, acceptatie en implementatie) multidisciplinaire samenwerking stimuleren, waardoor proefdiervrije innovaties gemakkelijker kunnen doorstromen van ontwikkeling naar de daadwerkelijke toepassing. Ook spelen monitoring, evaluatie en het beschikbaar maken van kennis over proefdiervrije innovatie en de 3V's een centrale rol om beter inzicht te krijgen in de vorderingen op dit gebied. >>

Afbeelding 2. Staatssecretaris Martijn van Dam ontvangt het advies uit handen van Herman Koëter, voorzitter van het NCad Advies NCad over hoe Nederland voortrekker dierproefvrij onderzoek kan worden.

Op de website van het NCad is het volledige advies 'Transitie naar proefdiervrij onderzoek over mogelijkheden voor het uitfaseren van dierproeven en het stimuleren van proefdiervrije innovatie' te vinden: <https://www.ncadierproevenbeleid.nl/documenten/rapport/2016/12/15/ncad-advies-transitie-naar-proefdiervrij-onderzoek>.

Het Nationaal Comité advies dierproevenbeleid (NCad) is ingesteld voor de bescherming van dieren die worden gebruikt voor wetenschappelijke doeleinden en voor onderwijs. Door advies, kennisuitwisseling en het ontwikkelen van (inter)nationale netwerken wil het NCad een belangrijke bijdrage leveren aan het minimaliseren van het proefdiergebruik, zowel nationaal als internationaal. De ethische toetsing van dierproeven en het Vervangen, Verminderen en Verfijnen (3V's) staan daarbij centraal. Bij de totstandkoming van het advies 'Transitie naar proefdiervrij onderzoek' is dankbaar gebruik van experts uit binnen- en buitenland. Ook zijn belanghebbenden en ketenpartners geconsulteerd. De geraadpleegde experts zijn geen co-auteurs van het NCad-advies en kunnen op bepaalde punten een mening hebben die afwijkt van hetgeen het NCad in het advies presenteert.

«